

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția și Administrația :

BUCUREȘTI

Strada Regală. 6

DIRECTORI :

A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL :

10 Lei pe an

TRECÎ ZI, TRECÎ NOAPTE...

Aceleași visuri — te lasă, și vin iarăși —
 Vieții triste amăgitori tovarăși,
 Ș'aceiași rob ești ne'nduplecatei soarte...
 Treci zi, treci noapte — apropie-te moarte !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În luptă pururi cu patimile tale,
 Gonești norocul pe-o 'ntunecată cale,
 Și 'n veci de tine te simți tot mai departe...
 Treci zi, treci noapte — apropie-te moarte !

Spre alte țărături fermecătoare, sfinte,
 Ce-ți staū — mirajuri — de-apururi înainte,
 Zorești tot alte talazuri să te poarte...
 Treci zi, treci noapte — apropie-te moarte !

A. VLAHUȚĂ.

DESPRE NICOLAE BALCESCU

— O SCRISOARE UITATĂ —

Dumineca trecută o societate științifică de studenți universitari a sărbătorit — ea singură în toată Romînia — aniversarea de cincizeci de ani a morții lui N. Bălcescu. S'a vorbit de operele lui literare, s'a cercetat opera sa politică; s'a dat o dovadă, că este o lume în care nu se uită nici odată ce el dorise țării sale și ce Alexandri a tălmăcit în *N. Bălcescu murind*:

Iar tu, nour de rodire,
Fă să crească 'n sinul său
Cu verzi lauri de mărire
Floarea sufletului meu!

Floarea sufletului său — este cel mai fericit cuvînt din cele cinci strofe ale popularei poezii. E un cuvînt cu temeiu real. Este suma tuturor impresiilor, pe care poetul de la Mircești le-a primit de la număroasele manifestări ale inimii și spiritului lui Bălcescu.

Spirit bogat și armonizat cum nu-se mai găsește altul în nici unul dintre tovarășii săi de lupte, Bălcescu găsea ori cînd cumpătul de-a judeca de-o potrivă de drept și pe prietini și pe dușmani; inimă bună, Bălcescu înlătura patima îndată ce vedea că drumul spre idealele sale se limpezește și atunci i se făcea milă de dușmani: el își simțea intelectul eroic, caracterul eroic; cînd judeca, judeca în vorbe lapidare.

Incidental, despre care vreau să vorbesc în acest articol, nu-l arată altfel. Conștient, sever și liniștit judecă el pe cei ce la 1840 au abuzat de entuziasmul său tineresc.

Istoria anecdotică a încercării de revoltă dela 1840 se poate găsi cu ușurință în cărțile epocii 1840 — 1850 sau în biografiile lui Bălcescu: Atunci el voise să răstoarne pe Vodă, să facă revoluție, să dea țării o nouă constituție; patriotică «întreprindere» a «sa», dar neoportună etc.

Totți cîți au luat parte la complotul de la 1840 au simțit mai tîrziu păreri de rău. Nimeni nu l-a condamnat însă cu severitatea, de care Bălcescu s'a folosit într'o scrisoare dela 1845.

Scrisoarea lui Bălcescu, pe care o reproduc esact, s'a publicat în *Gazeta de Transilvania* dela 26 Iulie 1845, p. 239:

O Declarație,

Victimă a unor uneltiri ticăloase și fără de lege a unor oameni ai guvernului trecut, cari, pentru ca să-și mulțumească niște vinovate dorințe de răsunare particulară nu au avut multă greutate a găsi mai mulți complotanți ce au primit a juca într'o prefăcută conspirație rola indoită și de conspirator și de pîrîtor, eu uitasesm suferințele ce am împărțit în anul 1840 cu o seamă de tineri, și măcar că și atunci ca și acum aș fi putut da pe față toată intriga dar nu am vrut, căci opinia publică a protestat îndestul pentru nevinovăția mea și a aruncat ocară asupra aceluia care abuzând de drepturile autorității sale, au uneltit acea intrigă. Acum o scriere de curând eșită la Paris supt titlul: *La Romanie de I. A. Vaillant* făcînd pomenire de evenimentele de la 1840 coprinde un fact ce 'mi este personal și pe care mă conosc dator a'l mărturisi de neadevărat.

D. Vaillant zice: că în vremea închisorii mele spătarul Ghica pe lîngă enomeoasa sa asprime, 'și ar fi dat voea de a mă lovi. Asemenea vorbe răspândite de

atunci în public au avut mult crezământ în urechile oamenilor obicinuiți de mai multă vreme a auzi feluri de silnicii ale guvernului. Adevărul însă este, că spătarul Ghica nu a îndrăznit a face aceasta nici de cum.

Această declarație, Domnule Redactor, doresc să o publici prin jurnalul D-tale.

Al Dumneavoastră

București, 5 Iulie 1845.

N. Bălcescu.

Acela, care «abuzînd de drepturile autorității sale, au nelitit acea intrigă», nu-i, nu poate fi altcineva, decît numai Domnul țării Alexandru Ghica. Voind să se presinte Rușilor și Turcilor ca unic scut al constituției în vigoare, el avea nevoie de comploturi suprimate. Și la 1842 Ghica a pus la cale un complot identic, dar fără succes.

Mihai Sturza din Moldova încă n'a disprețuit acest soi de diplomatie. Descoperind un «complot», doi miniștri se duseră odată la el și-i spusera că în fruntea lui stă Vaillant, același Vaillant, pe care Bălcescu îl desminte în scrisoarea citată. «*En entendant prononcer le nom de Vaillant, il sourit à notre grande surprise et laissa échapper ces mots: «Je sais ce que c'est».* (Prince Nicolas Soutzo, *Mémoires*, Vienne, 1899, chap. XXIV). Luînd apoi 300 de galbeni strălucitori, Vaillant pleacă din Iași mulțămît de princiarul său protector, precum și acesta rămase mulțămît de Vaillant.

În complotul de la 1840 Vaillant a jucat — se pare — același rol. Românii arestați l-au acuzat pe el ca autor intelectual (Vaillant, *La Romanie* 1844, p. 407: *Si les malheureux en rejetant tout sur moi* etc.). Aceasta-i sigur. Tot atît de sigur este că după descoperirea complotului, tinerii romîni au intrat în temnițe, iar Vaillant a fost trimis din țară. Cîte-va rînduri — inedite — din rapoartele consulilor francezi din București mărturisesc că el fusese trimis — chiar de Vodă Ghica: *Le Prince Ghica... pria M. Billecocq (consulul!) d'ajouter aux conseils qu'il avait récemment donnés à M. Vaillant celui de quitter le pays et de paraître aux yeux de tous, voyager pour ses propres affaires.* (Vol. X, p. 47; la Academie). Și aiurea: «*Le Prince d'après les résultats de Penquète avait été amené à penser que si M. Vaillant avait pu étre des théories révolutionnaires il n'avait pu prendre part à une pratique sanglante. M. Billecocq écrit à cette occasion au Ministre et par déférence pour le Prince Ghica se prête à ce biais* (*Ibid.*, p. 48). Plecînd, Vaillant primește de la Ghica acte interesante, pentru a le folosi în scrierile sale. (*Ibid.* p. 94).

Mi se pare, că aceste lucruri confirmă aluzia la Vodă, din scrisoarea lui Bălcescu, precum și vorba lui că au fost la 1840 oameni cu «rola îndoită și de conspirator și de pîrîtor». Dînd o desmintire lui Vaillant, care scrisese (*Op. cit.*, p. 405): *Ils sont trahis par un des leurs*, Bălcescu a voit poate să-i spună că și el ar avea ceva trist de povestit. —

Conjurații romîni n'aveau însă la 1845 nici un interes ca lucrurile acelea să se desbată în public și amănunțit. «Opinia publică protestase îndestul», zicea Bălcescu. Se făcu deci tăcere, vremile viitoare nu-i îngăduiră să cugete mult la trecutul lor neprecaut. Fără scrisoarea lui Bălcescu poate că nici n'am ști că martirii de la 1840 au aflat așa de repede cine le întinse mizerabila cursă, în care căzură orbiți de-o nădejde, de frumusețea «floarei din sufletul lor».

G. BOGDAN-DUICĂ.

NOAPTE DE VARĂ

Adîncă pace-î Doamne!
 Daŭ miros fragii copli.
 Precum ca să însamne
 Cărarea Doamnei Nopli.

Plutesc necunoscute
 Fantasma de omăt,
 Se 'ntoarnă fețe mute
 Fricoase îndărăt.

Se va deschide 'n ceață
 Pe apă 'nalt portal.
 Vedea-vei dalbă față
 Cu farmecu-î mortal:

Cum gînditoarea Noapte
 Socoate 'n mers tăcut,
 Din calea cea de lapte
 Vr'o stea dac'a perdut.

ION BİRSEANUL.

CÎNTAREAȚA SATULUI

«Pe sub deal, pe sub pădure
 Se duce-o femeie 'n lume...»

Din virtejul neastîmpărat al acestui oraș mare, de cîte-orî nu 'mî-
 aduc aminte de vremea trăită la țară, în satul ascuns la poalele dea-
 lurilor, îmbătut de liniște și fermecat de verdeța luncilor fără sfirșit,
 mă plimb cu gîndul pe toate cărările scumpe sufletului și ca după
 un drum mai lung și prăfos mă odihnesc alături de vre-un isvor cu
 apă limpede, care m'a răcorit în ștregăriile mele de copil.

Eram trei, trei vagabonzi nedespărțiți. Cutreeram cît era ziua de
 mare și nu ne mai aduceam aminte de casă de cît doar cînd înce-
 pea să ne drăgostească foamea, sau să ni se închidă ochii de os-
 teneală. Și și atunci, dacă soarele mai avea până să se ascundă în
 pădure, ne lungeam pe pajiște, la umbra vre-unei salcii, cu gîndul să
 tragem cîte-un pușor de somn.

«Să vedem care adoarme mai curînd», și în truda de a fi fie-care
 cel dintîi, nu puteam adormi nici unul.

Aproape de drumul care ducea la moara de din jos era un isvor
 care țîșnea într'un loc, într'o gaură, cam cît ar încăpea o doniță,
 și-apoi s'ascundea și curgea o bucată pe sub pămînt, răsărind apoi
 eară și perzîndu-se într'un părăiaș sburdalnic pe luncă la vale. Aici
 ne petreceam noi cea mai mare parte din vreme, căci isvorul acesta,
 așa cum era, ni se părea un tovărăș bun al jocurilor noastre.

Odată ședeam cu Iancu pe malul isvorului, pe cînd Dochița nu știu ce-și găsisese de lucru dincolo, unde isvorul eșia de sub pămînt. Iancu sprijinindu-se cu mîinile în două părți ale malului se aplecă să guste puțină apă, se aplecă tare că nu i se mai vedeau picioarele, de cît pînă la genunchi; nu știu cum atunci îi alunecă din sîn un chip, pe care 'l purta cu el și la care ținea mult, pe semne, că sări ca ars și plîngînd începu să se tăvălească pe pajiște de disperare. Pe cînd eu îl întrebam cu ochii gata de plîns ce-a pățit, Dochița dădu un strigăt și o văzui fugind pe malul pârului la vale. Ce se întimplase? Chipul furat de apă, fu dus pe sub pămînt și scos eară la lumină. Dochița îl văzu, și-acum ținîndu-l de-un colț, alerga să ni-l aducă fluturîndu-l ca pe-un steag prin aer. Era un chip tăiat dintr'o carte de citire: un băețel care păzia niște găște.

Iancu nu mai știa ce să facă de bucurie, se uită la el cu ochii mari, uzî încă de lacrimi, îl mai svintă cu un colț al cămășuței și 'l întinse apoi la soare, privindu-l cum își privește o mamă copilul cînd și 'l desfașă.

De atunci înțeleserăm rostul isvorului și ne făceam un joc dintre cele mai plăcute lăsînd cîte ceva la obîrșie și alergînd apoi dincolo s'așteptăm sosirea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Era o după ameză senină. Cerul era limpede și soarele dogoria de-ți ardea pămîntul sub picioare, mi se pare că era o sîrbătoare atunci, căci prea erau frumoase toate; păriiașele păreau mai vesele și lunca acoperită de verdeață sclipia de-atîta ochiul boului.

Iancu adunase un braț de flori de tot felul și începurăm să ne jucăm cu isvorul. Amîndoi lăsăm floare după floare în gaură, apa ne-o fura, iar Dochița dincolo aștepta așezată pe brînci, și de cite-orî prindea cite una ridică căpșorul ei blond care părea și mai frumos în bătaea soarelui, și striga: «una! două!»... Mai cătră seară cum ședeam cu toții pe iarbă, pe Dochița mi-o fură somnul și-adormi cu mîinile sub cap. Par'c-o văd și acuma, cu fața ei pîrlită de soare, cu genele lungi și aurii și cu cămășuța plină de praf și scurtă de deabia îi acoperia genunchii. Nu știu ce ne veni nouă, că ne-apucarăm să 'mpletim cunună din florile adunate și după ce fu gata, i-o așezarăm pe cap. Ce frumoasă era Dochița așa, scaldată de cele din urmă raze din apus, în mijlocul acelei liniști ce se cobora din cer. Cînd s'a trezit, noi am început să rîdem cu hohot, iar ea somnoroasă cum era, se porni pe plîns ca și cînd cine știe ce rău i-am fi făcut. Dar a fost destul să sboare pe de-asupra un liliac și pâlăriuțele noastre aruncate după el o făcură să joace de bucurie.

Toți trei apoi ținându-ne de după gît o luarăm în spre sat cîntînd cît ne lua gura, de tăceau pînă și greerușii să ne asculte.

Nu era cîntec pe care să nu'l fi știut Dochița. Duminica și sărbătoarea cînd ajungea ea prin vre-un cerc de femei adunate pe la vre-o poartă, răsuna ulița de rîsete și de voe bună, că era de minune fata asta și posnașe ca una de la comedie. Și seara tîrziu cînd venea măsă s'o cheme să se culce, toți săreau cu gura: «mai las'o, lele Floare, mai las'o, că ți-o aducem noi acasă». Și răminea pînă plecau toți. Cînd se vedea așa singură, se gudura ca o pisicuță pe lingă gazda casei, și'i zicea :

— Mă lași să mă culc la voi?

Cine n'ar fi lăsat'o?

Și așa a crescut ea mare, mai mult pe ușa altora decît pe vatra mamei ei...

*

După cincîspre-zece ani.

Era a doua zi de Paști și se întîmplase să cadă sărbătorile din vreme. Cădea o ploae amestecată cu zăpadă de te luaî de gînduri.

Pe seară s'a adunat toată lumea la cîrciumă la cumnatu-meu și s'a încins un chef și-o voe bună de să se ducă vestea; cînd apucă ro-mînul la petrecere, se răsbură de toate nevoile.

Așezați grupuri, grupuri la cite-o masă, mai unu una, mai alta alta, și vorba s'aprinde, oalele de vin curg și cheful e gata. Cîntece și chiuituri, glume și păcăleli și ris, s'amestecău cu scîrțiturile lăutarilor de ridica cîrciuma 'n slavă.

Intr'un colț, aproape de teșghea steteam de vorbă cu Badea Gheorghe, suflet bun și văratic de carî te-apropii cum te-apropii de-o sobă caldă cînd ți-e frig. Avea o căciulă mare țuguiată, și-o purta puțin turtită dinainte, par'că i-ar fi atîns-o în sbor o pasăre cu aripa. Ținea în mîna dreaptă o ulcică cu țuică, iar în stînga o sticlută în care-și turna din cînd în cînd cite-o porție.

— «Ce nu beai cu păhărelul, nene Gheorghe?

— «După ce că-i apă goală s'o mai pui și 'n păhărel? Nu mai știi ce beî. Sticlut' asta par'că-i mai dă gust. Nu poștești nu păhărel?»

— «Nu, nu beau țuică nici-odată».

— «De, taică, bun o fi și vinul dar eû m'am învățat așa, ce să mă fac? Maica, D-zeu s'o ierte, și la zile mari și cînd se 'ntîmpla să fiu bolnav, tot țuică 'mî da și m'am învățat cu ea, bat'o pustia!»

Cobzarul sdrăngăni odată tare din cobză și începu cu un of lung un *foae verde* de toți steteau cu gurile căscate. Nu se mai auziau de cît pașii cîrciumarului care se freca printre mese, luînd și aducînd oale cu vin.

Și cînta cobzarul :

Astă-vară am fost haiduc,
Și la vară iar mă duc
Cînd o da frunza de nuc...

Badea Gheorghe l'ascultă și-î rîdea ochii în cap de bucurie. În sufletul lui se petrecea ceva neobicinuit, ceva care-î plăcea, care-l încălzea și-l făcea mîndru. Și după ce sfîrși cobzarul, cu privirea încă dusă spre el, oftă badea Gheorghe : «Hei taică, ce vremuri!..»

Apoi se întoarse către mine și 'mî zise trist : «Unde mai e chip astă-zî s'apucî poteca codrului, că nici nu te gîndești bine și-a și pus stăpînirea mîna pe tine. Am șapte feciorii ca munții și dacă s'ar putea, să n'am parte de ciocanul ăsta de țuică, dacă nu i-ași face pe toți șapte haiduci. Zău așa ! Că prea o ducem greu, taică ; ba ași porni și eū după ei, dacă nu de alt-ceva, da cel puțin să le port merindea de colo pînă colo... Să bea ici o țuică cu mine, D-le, că de! domn îi fi, da tot de-ai noștrii ești, că tot de pe-aici ai răsărit.»

N'am mai putut să nu-î fac voia, prea'ți porunca bătrînul ăsta cînd te imbiea și-am închinat amîndoi.

La masa din fund erau vre-o opt persoane, bărbați și femei și cîntău cu toții un cîntec cunoscut :

BCU Cluj / Central University Library Cluj
«Foaie verde mărăcine
Ce mi-e mie drag pe lume».

Numai Dochița sta dusă pe gînduri. Cu capul răzimat de mină de'și ascundea tot obrazul sting, se uita lung par'c'ar fi așteptat pe cine-va. Fața ei rămînea nemișcată la toate risetele dinprejur. Parc'ar fi fost străină de toți de pe lingă ea, de toată lumea. Și ce frumoasă se făcuse ! Ochii ei albaștri erau așa de lipmezî și-așa de bunî că te lăsaū să-î citești pînă în adîncul inimei. Blindă ca o icoană tinjitoare stetea și ea între cei-l'alți, ca o păsărică rătăcită de cuib. Pe frunte îi cădea o șuviță de păr, par'că ar fi vrut să-î sărute ochiul drept.

— «Asta-i Dochița Iedului, bade Gheorghe?»

— «Asta taică, da ce, nu cum-va ți-a căzut la inimă ? Hai?»...

— «Cum s'a schimbat, bade Gheorghe, o cunosc de mică, am copilărit cu ea și 'mî era dragă ca ochii.

— «Hei taică, ce nu se schimbă cu vremea ! Și-apoi cite-a mai pățit, mă mir că n'a îmbătrînit'o de tot».

— «Da ce-a pățit, bade Gheorghe?»

— «Hei, apoi să vezi cum a fost. Cînd era de 12 ani rămase orfană și-a luat-o un biet creștin de-a crescut-o. N'a prea plîns ea mult moartea mă-sii — era copilă și ce știa ea — s'alina cu cîntecul, și apoi cînd o podidea dorul și-și uita de toate, cîntă ca o privighitoare

zău așa, de minume pe-aici prin sat. Ai auzit-o d-ta vre-odată? N'ai auzit-o. S'o auzi, că te 'mbată dintr'odată și rămii în drum și te 'nvirtești în loc, de nu mai știu unde ți-e casa.

Cînd s'a făcut măi mărișoară muriaū flăcăii după ea și pace. Umbla măi mult singură și duminicile și serbătorile numai ce-o vedeai că răsărea pe vre-o coastă și începea să cinte de opria hora din joc. Lumea zicea că 'i cam sărită; de, știu eū? poate unde și-aducea aminte de măsă.

Odată s'a pripășit pe-aici un cioban frumos par'c'ar fi fost din poveste și voinic ca un brad. Aducea puțin cu d-ta la sprîncene, ba și la nas, dar avea mustața măi mare. De, știu eū cum? dar s'a dat la dragoste cu Dochîța, vorba aia: Unde-î dor și tinerețe...

Își păștea turmele coala pe Dealul Călugărului. Spuneau unii c'ar fi văzut-o de multe-orî pe Dochîța coborînd dintr'acolo. Eū nu știu, n'am văzut-o. Ce știu e doar atita că Dochîța a făcut un băiat de-î trăește și astăzi. Asta ți-o spuî, că se vede și ce se vede nu-î păcat s'o spuî.

Ciobanul, ca ciobanul, se duce după iarbă și după vreme și într'o bună dimineață a plecat cu D-zeū. Și așa a fost: a rămas pustie de risul lumei. Creștinul care-o ținea, ce era să facă? I-a dat drumul pe uliță, și-așa a trăit ea lucrînd pe ici pe colo cu ziua, seara se culca la o femeie bătrînă, bună la inimă, coala lingă biserică».

În cîrciumă cheful se 'ncinsese de-a binele.

— «Ia 'n ascultă, măi sgrîpturoiule, zise unul măi în vîrstă lăutarului — să 'mî tragî acum a lui Ghiță Cătănuță, să te vād».

— Lasă-mă, nea Mușat, că-î prea lungă, păcatele mele, și 's răgușit.

— Apoî zi numai niței, că doar nu te pune nimeni s'o zici toată, haramină!

— Apoî hașa da, da de un' să 'ncep?..

Pe cînd țiganul își instruna vioara, nimerește 'n cîrciumă un drumeț îmbrăcat nemțește, cu niște ghete rupte pline de praf, cu pantalonii găuriți la amîndoi genunchii și pe cap c'o pălărie de pae mare și plină de noroi. Era topit de băutură, de de-abia se măi ținea pe picioare: Ceru o țuică și badea Gheorghe îmi făcu semn cu cotul, și 'l întrebă: «Da de unde vii, măi neamțule?» Neamțul se uită lung și holborosi ceva.

«Măi neamțule, orî joci una orî dai de dracu cu mine! Ia să te vād».

Străinul plăti și-apoî începu să sară în spre ușă, și p'aci ți-e drumul. Se făcuse un rîs de s'auzea dela a șaptea casă.

Nenea Gheorghe se așeză lingă mine clătînd din cap. «Al dracului neamț, deștept; ai văzut cum și-a făcut vînt ca să nimerească

ușa? Alt-fel nici nu mai eșia de-aici, că prea era topit, săracu!»

După întimplarea asta, la masa Dochii începu cîntecul. Chiar ea era mai veselă, da veselă de tot că se porni să bea pahar după pahar. Ii zisei circiumarului să le mai aducă vre-o două oale cu vin și cînd le văzură, toți remaseră mirați. După ce aflară de la cine sunt, fură și mai veseli. Par'că-i văd cum se sculau în picioare și 'mi închinau...

Numai Dochia Iedului se uită la mine fără să zică nimic, dar în ochii ei citii ca într'o carte deschisă și cum mă privia, îmi spunea atît de multe de pe vremurile petrecute pe lunca satului...

Avui norocul să bag de seamă cum încet-încet i se respiră pe față o veselie blindă. Cine știe dacă nu trăia atunci prin vremurile pline de soare, dacă nu mă simția ținînd-o de după gît, dacă nu-i eram drag pentru un moment acestui suflet ales și nenorocit?

— Ce-ar fi, bade Gheorghe, dacă i-ai zice să cînte ceva? Nu și-a deschis gura toată seara și zici că 'nghiață apele cînd începe.

— «De, să-i zic, taică — îngîna bătrînul — numai s'o lase bărbatu-său.»

— «Da ce, e măritată?»

— «Cu oacheșu ăla de lingă ea, un om al dracului, i se năzărește din senin.»

Era urît și ursuz. Cu sprîncenele negre îmbinate și c'o căutătură sălbatică. Amețit de băutură, stătea cu capul rezimat de mină și cu ochii pe jumătate inchiși. Cînd se ridică Badea Gheorghe și sta în cumpănă să se ducă, să nu se ducă, bărbatul Dochitei, căzu cu capul pe masă și-adormi. Badea Gheorghe prinse curaj și se apropie de masa lor. Îi spuse Dochii rugămîntea mea și ea cu frică arătă cu ochii la cel care-i dormea la dreapta.

— «Haide., așa încetișor, nici n'are s'auză.» O hotări.

Lăsată pe mîna stîngă, cu ochii pierduți cîntă Dochia Iedului cum n'am mai auzit pe cine-va să cînte. Par'că vedeai cum i se topește inima bucățică cu bucățică în fie-care vorbă ce-o zicea. Lumea o asculta ca'n biserică.

Badea Gheorghe, scuturîndu-și pipa 'n palmă, îmi șopti rîzînd pe sub mustață:

— «Ăsta-i cîntecul ei..., de cînd cu Ion ciobanul..., își cîntă focu, săraca.»

Cîntecul ei!

Era o melodie de doină, cu refrenul «Ioane, Ioane...», în care i se topia sufletul.

Tot timpul cît a cîntat ochii ei nu s'aũ deslipit de-ai mei și 'mî spuse mie, tovarășului nedespărțit de altă dată, mie îmi spuse tot focul care o ardea acuma.

*

M'a urmărit multă vreme cîntecul Dochii și mî-a părut rău în totdeauna că nu mî-a dat prin gînd să-l scriu cînd am auzit-o cîntîndu-l.

După un an i-am scris cumnatului meu, rugîndu-l să facă ce o face s'o întelegească și să scrie după ea cîntecul auzit în acea noapte din sărbătorile Paștilor.

După o săptămînă primesc o scrisoare în care între altele îmi spune:

«Dochița nu mai e la noi. A plecat într'o bună dimineață cu copil cu tot. Unde? Nimeni nu știe. Prietenile ei pe cari le-am întrebat, nu știu cîntecul acela. Nimeni nu'l știe, era al ei, ea l-a făcut și s'a dus cu el...»

* * *

N'am s'o uit nici odată!

Acum cînd scriu aceste amintiri sunt într'o odaie luxoasă, înconjurat de palate, aud fără să vreau uruit de trăsuri, cari poartă vanitatea îmbrăcată în mătăsuri și prostia giugiulită de speranțe obraznice. Mă simt strein, strein de toate de prin prejur și numai chipul ei îmi răsare limpede în singurătatea camerei ca chipul unei sfinte. O văd și-o simt aproape de sufletul meu. Părul, raze de soare, mi-amintește întinsele lanuri de grîu din toiul verii, fruntea ei luminată, lumina dulce a șesurilor țării noastre, în ochi poartă toată poezia văilor și răcoarea dumbrăvilor scaldate de rouă, ear pe buze cu toată furtuna din suflet, i se joacă un suris liniștit ca o rază de credință pentru vremurile viitoare.

S'o uit pe ea ar însemna să'mi uit țara.

Z. BIRSAN.

POPULARĂ GRECEASCĂ

Mă supun poruucii, dragă,
 Și în schimbul sărutării
 Mă apuc să număr, uite,
 Fir cu fir nisipul mării.

ROZMARIN.

MELANCOLIEI

Ce timpuriu m'ai cucerit, iubită
Melancolie, credincioasă soră!
Era într'o Duminecă 'nflorită
Și satul tot, de vale, strâns la horă...

M'am dus și eu. La vesela serbare
Priveam așa pierdut, și 'ntîia oară
In sufletu 'mî simții cum se strecoară
Fiorul tău de dulce întristare.

Instrăinat de-atîta veselie,
Am căutat singurătatea 'n cetini...
Atunci te-am cunoscut, melancolie,
Și vezi, de-atunci rămas-am bunî prietenî...

St. O. IOSIF.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCHIȚE DE LA ȚARA

— La coasă —

Se revarsă de ziuă... Spre răsărit cerul arde 'n pară de zori...
In natură este o răcoare plăcută și miroș de flori de cîmp...

Lumina din faptul dimineții rupe întunericul și împrejurimele s'arată vederei din ce în ce mai bine...

Sprijinit pe umerii dealurilor din apropiere, soarele deschide leneș ochiul lui mare de foc... Primele raze se frîng în roua dimineții și întreaga făptură ride... Lăcustele aflate în lucru încă de cu zori sar prin earbă sîsiind pe 'ntrecute, iar cristeiul călcîndu-le 'n urmă, le 'ndeamnă la muncă...

Departe, 'n zare scaldată de soare, s'arată și cosașii...

Flăcăi și fete salută 'n semnul crucei pe mîndrul craiū al zilei... întreaga vale răsună în ris și veselie...

...Prînsă 'n unda înflorită a erbei păn' la briu, voinica fată stă o clipă dusă pe gînduri...

Trupurile de fragede flori i se pleacă gingaș înainte... I-î milă par'că să le dea în tăiușul ascuțit...

Privește... Nesfîrșii ochi înrouați o ademenesc... Și'ndoe mijlocul rotund și prinde 'n pumni un val din unda florii de cîmp...

Se'mbată de miros... Cit farmec e'n florile acestea sălbatice... Le mîngăe, le sărută cu drag...

*

Zice o doină de pică la inimă, și cosește ca un voinic...

Poala fotei și-a prins'o în briu și mînecele cămășii cu alțițe și le-a sumes sus...

Pe cap poartă cunună din tot ce cîmpul are mai ales, iar trupul frumos și-l mlădie după purtatul coasei...

Iarba tăiată se pleacă la pămînt... și picioarele fetei se udă în lacrimi de rouă... BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Din aluniș răsună un pocnit din frunză... Copila tresare... Se razimă în toporie și cată spre tufiș. Se roșește ca un bujor... Flăcăul vecin vine la coasă.

Doina întreruptă o clipă răsună din nou în largul văilor, iar coasa purtată de minile voinice, fișie pierzîndu-se prin iarba mătăsoasă...

Vecinii își dau cu drag «bună-dimineța» și se 'nțeleg să facă cositul «pe-ajutate».

...Un sărut pecetluiește învoiala făcută în grabă, și coasele tovarăse dau iarba cu spor la pămînt...

*

În amiezi. Din sferile senine picură foc... Trupurile tăiatei lumii de flori se topesc pâlîndu-se..., iar frumoșii ochi în mi de culori, se'nchid și mor...

În aer e miros îmbătător de fin proaspăt, iar furcișle vecinilor tineri se 'ntrec la strînsul finului...

Brazdele-aromite, adunate-s pală cu pală și căpițele creșc... În umbra lor, cosașii tovarăși spun vorbe de dragoste...

*

Se lasă'n asfințit.

Din subsioarele dealurilor, umbrele lunecă încet-încet de 'neacă valea cu întuneric... Sub copacii bătrîni de pe coaste, ochi mari de foc clipesc în noapte... În preajma vreascurilor cari licăresc, cosașii gătesc culcușul de odihnă...

...Liniște.

Focurile aū închis de mult ochiū; numai sus pe bolțile senine clipesc candelile sfinte...

La arie

Moș Runcu zbate cu zor păiușul din arie întorcîndu-l și pe o parte și pe alta, că să-l prăjască soarele..., iar nora-sa ostenită, cu un aer de suferință și de mare grijă pe față, îndeamnă pe Bălan să-și strîngă și desfacă funia la stejer. Dăduse afară cîte-va rînduri de pae și acum nu rămăsese pe arie de cît boabele galbene aurii, amestecate cu un strat gros de spice și pleavă.. Cîte-va roate, și apoi griul îi bun de dat al lopată...

Prins în treabă, uncheș Runcu, nu bagă de seamă că încă de mult Bălan vîrîse botul în pae moșmăind după grăunte, iar noră-sa nicăiri...

Năcăjit foc de-atita zăbavă, dă o furcă lui Bălan, de-l pune iar pe arie, iar nurorii o chiuitură...

Calul răzbit începe iar a stropși păiușul în picioare, dar nora nu-î răspunse... O măi strigă odată, dar în loc de răspuns aude un țipet ce vine din dosul clăilor cu pine...

Un fior îi străbate tot corpul... Alb ca și podoaba de păr a capului său vechiū, se 'ndreaptă tremurînd spre șirele cu snopi...

Cu cât s'apropie cu atît aude mai bine plînsul de copil.
Pricepu tot...

Alergă în grabă la o arie vecină și aduse o femeie bătrînă
căreia îi făcu chip să se ducă după stoguri; iar el dădu zor
de strînse griul nevînturat la stejer unde-l înveli cu o căpiță
de pae...

Cînd eși cu Bălan din arie, bătrîna îi puse în brațe un
voinic nepoțel înfășat într'o catrință.

Moș Runcu îl privi o clipă și apoi cu ochii înrouați îl ri-
dică în sus și zise: Să trăiască!

MARIOARA FLORIAN.

BUNICA

— După GERARD de NERVAL —

Azi se 'mplinesc trei ani de zile de cînd bunica-i îngropată,
Trei ani de cînd biata femeie s'a stins, — și la înmormîntare
Vecini și rude și prietenî aũ plîns cu lacrimi amare,
Aũ plîns-o toți răniți în suflet de o durere-adevărată.

Eũ singur rătăceam prin casă, mirat mai mult și în tăcere
Priveam fără să plîng sicriul în care sta bunica moartă,
Și cum mă dasem mai aproape, aud că cineva mă ceartă
Cum pot vedea aceste toate și să nu simt nici-o durere.

Dar bocetele sgomotoase trec repede peste morminte,
Și în trei ani trecuți de-atuncea cite 'ntîmplări bune și rele
S'aũ perîndat fără 'nctare; din toate inimile-acele
Cite mai sînt care de dînsa mai staũ ca să-și aduc' amînte!

Eũ singur doar visez acum la ea și-ades-orî plîng încă,
Și după-cum de ani în scoarța unui copac trăește-un nume
Ce l-a 'ncrestat o mină dragă, 'nainte de-a pleca în lume,
Simt amîntirea ei în mine cum se tot sapă mai adîncă.

FLORIAN.

DOINA NOPTEI

Trece soarele peste muchie, învăluind în razele lui aurii păduri și dealuri. E cald și eu stau încă culcat în iarbă la poala codrului, ne venindu-mi să mă despart de el și de pârîul ce curge pe alături... E atît de bine aci și am înaintea mea o priveliște atît de fermecătoare în cît nu'mi vine să mă plec. Spre apus se întind nemărginitele muscele pe care o mulțime de oameni de toate vîrstele se duc și vin în toate direcțiile, strîngîndu-se în grupuri pe lingă focurile ce s'au aprins la conace. Valea răsună de felurimi de cîntice, care de care mai duioase. Un flăcău ese din pădure cîntînd din frunză o doină plîngătoare, mai dincolo un altul cîntă din caval pe lingă boii care pasc și din vale, un cîrd de fete urcă cîntînd un cîntec de dragoste. Pe lingă focuri bătrînii și femeile spun la povești și glume și toți sunt veseli, ca și cînd nu ar fi muncit o zi întreagă sub arșița soarelui. Incet, încet, sgomotul încetează și toți se culcă în jurul focurilor.

Și acum, cînd păsările au amuțit, cînd umbra tainică a nopței se întinde peste tot și vînturi ușoare se fugăresc prin aer, codrul începe să cînte, și de la poala lui se înalță ca o rugă spre cerul senin, murmurul clocotitor al pîriului, pe cînd prin livezi se aude țîriitul nenumăratelor insecte și rar cîntecul monoton și repetat al prepeliței. Ce muzică mai plăcută, ce doină mai fermecătoare și mai duioasă, de cît aceea pe care o ascuți în liniștea nopței, cînd auzi frunza 'n codru fișîind, cînd pîriul murmură vesel pe prund și cînd nenumăratele insecte încep să țîrie pe întrecute prin iarbă!

Printre ramurile din vîrfurile fagilor se strecoară cîte-o rază de lună, care a început să se urce pe cerul senin și înstelat. Incet, încet ea se urcă sus, tot mai sus, și luminează muscelele pe care iarba necosită se mișcă 'n unde la bătaia vîntului, de țî se pare ca luciul unei mări, neliniștită o clipă de suflarea unui vînt puternic. E tîrziu și privighetorile cîntă pe 'ntrecute îngîinîndu-se una pe alta și care de care mai frumos, pe cînd codru, pîriu și livezi au ațipit.

Un punct negru se 'nalță dinspre munte și o dungă de lumină spîntecă cerul în acea parte. Luminile se îndesesc și punctul negru se 'nalță și se mărește din ce în ce mai mult. Se apropie ploaia și la bubuitul tunetului care se aude din ce în ce mai aproape, toate viețuitoarele au amuțit. Numai codrul răsvrătit a început să vijie năprăsnic, pe cînd norii au acoperit aproape tot cerul și fulgerile se succed cu o repezițiune grozavă. S'a dus cer senin, s'au dus stelele și luna, au amuțit privighetorile și prin negura aceea nu se mai vede nimic. De auzit să te ferească Dumnezeu să auzi vijitul codrului cînd se ia la întrecere cu bubuitul norilor.

Dar un vînt iute ce bate dinspre munte, sparge norii, pe cerul senin apare din nou luna mai albă și mai frumoasă, pe iarbă picăturile de apă strălucesc ca mii de briliante și livezi, codru și pîriu își reia doina lor din nainte, mai domoală și mai duioasă.

CĂRȚI ȘI REVISTE

- A. C. Cuza.** — *Despre naționalizarea meseriilor.* O broșură în 8°.
Radu D. Rosetti. — *Din largul lumii.* Editura Frații Grigoriu. Constanța. Un vol. 300 pag. Prețul 3 lei.
C. N. Bour. — *Cuvinte din inimă* (versuri) Ed. tip. Z. Nebunelli. Galați.
Iuliu Dragomirescu. — *Poemele* (Povești, Flori mărunte, Flori albastre) cu un portret al autorului de pictorul G. Pătrașcu. Prețul 1 leu.

RĂSPUNSURI

D-lui V. G. Loco. — Păreră și povața noastră ar fi: să **nu** pășiți în cîmpia poeziei spre care priviți printr'o fereastră...

D-lui N. M. Loco. — Citiți pe Creangă, pe Eminescu, pe Caragiale și pe Delavrancea.

D-soarei C. M. Birlad. — Nici de astă dată n'ați avut «noroc»... dacă se poate zice vr'o dată *noroc* în loc de *talent*!

D-lui B în C. — Prea multă vorbă pentru ce vreți d-voastră să ne spuneți. Eminescu în «Călin Nebunul» ne-a dat într'adevăr un poem, în care intră sufletul basmelor noastre, cu marele fond de veselie isvorită din înțelesul poporului român și cu minunatele năzdrăvăni ale închipuirii acestui popor. D-voastră, în două sute de versuri lungi, ne dați, pe ici pe colea, cite-va note adevărate din viața țiganilor, dar simburile, ideia principală se pierde într'un noian de amănunțimi fără nici o însemnătate și de vorbe ciudate și destul de urite ca sunet, cari par a nu avea alt scop, de cit de a rima. Și rima pentru rimă e un vădit semn de slăbiciune. Ea descopere pe poet în secretele lui și ni-l arată ca pe un scamator neîndemănatec. Poetul, fiind un creator de iluzii, o fi avînd și el ceva din meșteșugurile scamatorului. Noi atîta-i cerem: să ne ia vîzul, să nu prindem de veste cum le scoate de pe mîncă, să ne 'nșele cu artă.

D-lui N. P. Loco. — Strofa 'ntăi bună, a doua slabă, a treia și mai slabă.

D-lui Cop. Loco. — Nu. Prea miroase-a zărafie!

D-lui C. G. B. Brădiceni-Gorj. — Pentru noi nu vă mai osteniți.

D-lui A. T. Brăila. — Lista completă a cărților prezintate pentru premiile Academiei o găsiți în «Adevărul» de marți, 5 Noembrie. Înscirerea s'a închis în ziua de 31 Octombrie. Rezultatele se dau în Martie, anul viitor. Pentru carte adresați-vă librăriei Socec.

D-lui D. A. Botoșani. — Sunt două cărți, cari se deosebesc și prin cuprinsul și prin destinația lor: una e intitulată «Carte de citire pentru clasele secundare» și alta «Bucăți alese pentru popor». Un editor e greu de găsit la vremea asta. Un sfat mai ușor. Cînd veți veni în București, treceți într'o zi cu manuscrisul pe la noi și... vom sta de vorbă.

D-lui E. G. Iași. — Cum vă faceți singur supărări, curat degeaba! Noi nu obișnuim să răspundem prin scrisori personale, și chiar pe pagina asta nu răspundem de cît de mare nevoie și la un număr foarte restrîns din cei care ne scriu. De cele mai multe ori nici nu mai știți ce să spuți. Sînt lucruri așa de slabe și de școlărești, că nici în glumă nu poți vorbi de ele. Versurile D-voastră — nu ne mai aducem aminte cum erau, dar de vreme ce nu v'am răspuns, e lesne de înțeles că nu ne spuneau nimic. Trebuie «în ori-ce caz» să vă răspundem? Și încă prin «scrisoare»? Ei așa, că noi altă grijă n'avem!...

RED.